

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

57. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](https://www.facebook.com/istinyeuniv.edu) [t /istinyeunivedu](https://twitter.com/istinyeunivedu) [i /istinyeunivedu](https://www.instagram.com/istinyeunivedu)

Haftanın Analizi

Doç. Dr.Fahri Erenel-EPAM Müdürü

NATO: 70 Yaşında

NATO'nun Yapısal Sorunları

Soğuk savaşın güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla,4 Nisan 1949'da imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşması ile kurulmuş olan NATO, soğuk savaşın sona ermesi ile varlığını sürdürebilmek için günümüz güvenlik ihtiyaçlarına uyum sağlayacak çeşitli dönüşüm süreçleri yaşamış ve yaşamaya devam etmektedir.

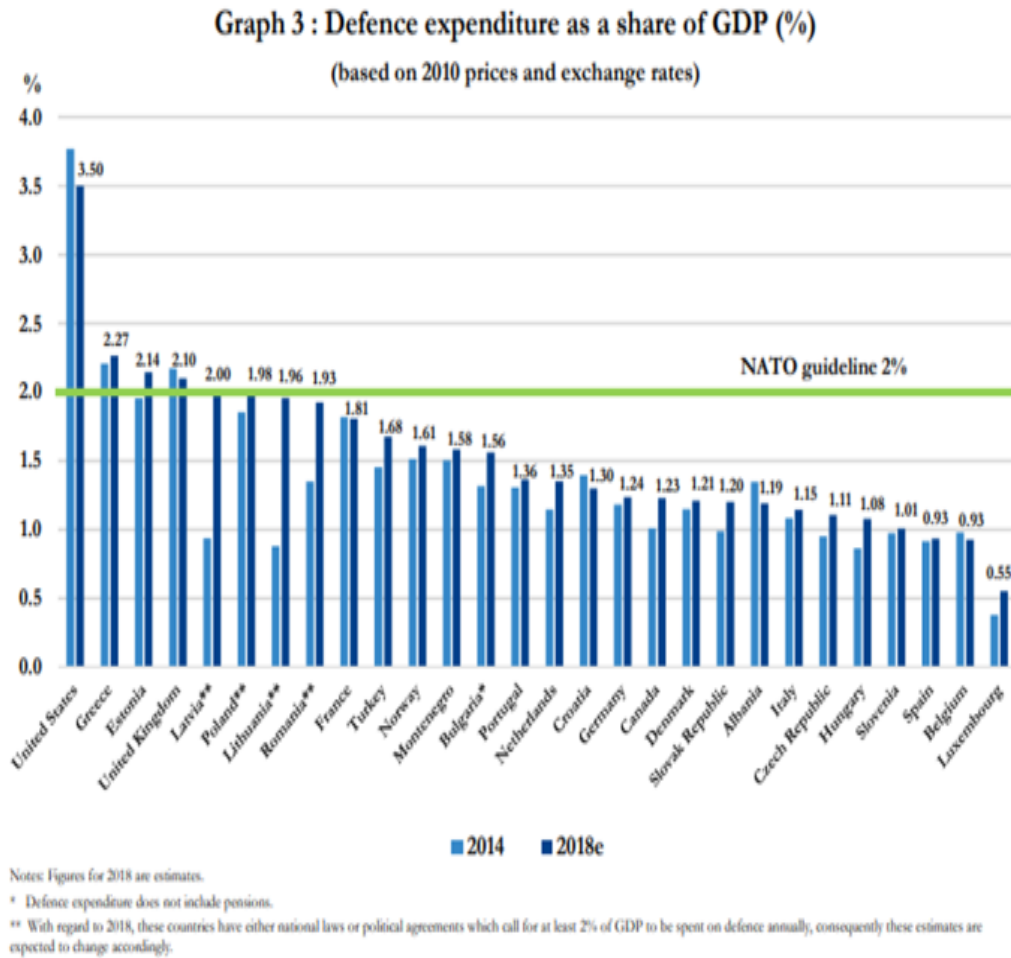
70 nci yaşını kutlayan NATO; Sovyetler Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve onun öncülüğündeki Varşova Paktını caydırmak, önlemek ve olası saldırıyı etkisiz hale getirmek olan rolünü, soğuk savaş döneminde üyelerden biri saldırıya uğramadığına ve iki güvenlik örgütü arasında bir çatışma yaşanmadığına göre başarı ile yerine getirdiğini söylemek mümkündür.

Soğuk savaş sonrası eski Varşova paktı ülkelerini bünyesine katarak genişleyen NATO, yönetsel açıdan her büyüyen kurumun karşılaştığı sorunları yaşamaya başlamıştır. Bu sorunların günümüzde giderek arttığına tanık olunmaktadır. George Orwell'in 1984 adlı eserinde vurguladığı "işçiler arasında sahte bir birlik yaratmak için ötekine karşı sürekli savaş halinde olma" düşüncesini, askeri-politik ortam nedeniyle uygulama imkanı bulamayan NATO soğuk savaş sonrası ortaya çıkmaya başlayan tehditlere karşı, soğuk savaş süresince SSCB'ne yönelik olarak oluşan kolektif güvenlik anlayışı istekliliğini ve ortak kader düşüncesini gerçekleştirememiştir.

Üye devletlerin güvenlik algılamalarında ki farklılıklarına ve aralarında ki güvenlik sorunlarına çözüm üretemeyen NATO, üyelerini belirli bir tehdit üzerinde konsolide etmekte ciddi sorunlar yaşamakta, bu durum ise NATO'nun giderek artan ölçüde caydırıcılık dışında işlevsiz konuma gelmesine ve alışkanlıkla varlığını sürdürmesine yol açmaktadır. Avrupa merkezli bir örgüt olan NATO, varlığını sürdürebilmek için alan dışına çıkmaya ve giderek küreselleşen bir örgüt konumuna girmeye başlamıştır. Bir nevi kasaba şerifi iken ABD'nin de etkisi ile dünya polisi olma yolunda hızla ilerlemeye başlamıştır.

Güvenlik algılamalarında ki farklılıklar üyeleri,kendilerinin de onayladıkları kararlara uyum konusunda isteksiz davranmalarına yol açmaktadır. Bu tür davranışın en yeni örneğini, NATO üyesi ülkelerin, 2014 yılında

düzenlenen toplantıda, 2024'e kadar 10 yıllık dönem içerisinde gayri safi yurtiçi hasıllarının % 2'sini savunma harcamalarına ayırma yönünde aldıkları karar oluşturmaktadır. Konulan hedef, prensip kararı olarak kabul edilmiş, ancak taahhüdünü yerine getirmeyen ülkelere cezai müeyyide uygulanacağı yönünde bağlayıcı maddeler eklenmemiştir. Sonuçta aşağıda yer alan grafik karşımıza çıkmakta ve NATO'ya verilen taahhütlerin yerine getirilme konusunda üyelerin büyük kısmında oluşan isteksizliği bu tablodan görebilmekteyiz.

Soğuk savaş döneminde bu yönde bir karar alınmış olsaydı bu tür bir grafik ile karşılaşmanın mümkün olamayacağını söylemek mümkündür. Ayrıca, NATO'nun ev ödevlerini yerine getirmeyen üyeleri ihraç ile ilgili bir mekanizmasının olmayışı, antlaşmanın 13 ncü maddesi gereği kendi istekleri ile ittifaktan ayrılabilmelerinin söz konusu olması üyeleri rahatlatmaktadır. Çalışma hayatında bir zamanlar var olan, hayat boyu sağlanan iş güvencesi nedeniyle nasıl performans gösterirse gösterebilirsin

kendi isteği olmaksızın işten atılmama gibi korkunun olmadığı bir işyerinde çalışanlar gibi ittifak üyeleri, 13 ncü maddenin, bazıları ise ABD'nin arkasına sığınarak verilen görevleri yerine getirmek gibi bir çaba içine girmemektedirler.

Bugün çalışma hayatının rekabete dayalı ortamında artık sürekli bir iş güvencesi verilmemektedir. Kamu sektöründe de giderek aynı anlayış hakim olmaktadır. Bu tür iş güvenceleri sadece üstün performans göstererek verimlilik ve etkinliğe katkı sağlayanlar, yani kurum için katma değer yaratanlar için söz konusu olabilmektedir. Yükümlülüklerini yeterince yerine getirmeyen ittifak üyelerinin diğer üyelerin üzerine yük oldukları bir gerçektir. Romanya, Bulgaristan, Polonya gibi üyeler ev ödevlerini tam anlamı ile yerine getirmedikleri gibi Rusya söz konusu olunca ABD'nin güvenlik şemsiyesi altına alınmakta ve bu ülkelere yönelik ev ödevlerini yerine getirmemelerine yönelik eleştirilerde kağıt üzerinde kalmaktadır.

Soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte alınan genişleme kararında, Avrupa değerlerinin ve demokrasinin, eski SSCB ve Varşova Paktı ülkelerinde yerleşmesine katkı sağlamak ön planda görünse de, temel amacın Avrupa'nın karşısında yer alacak, Polonya Macaristan ve Çek Cumhuriyeti'ni işgal etme cüretine kapılacak hegemonik bir gücün yeniden oluşma potansiyelinin gerçekleşmemesi olduğu bilinmektedir. Bu gerekçe ile üye sayısını arttıran ve Kuzey Makedonya başta olmak üzere yeni üyelerine kapısını açmakta kararlı görünen NATO giderek sorunlar yumağı haline dönüşmektedir.

NATO, oy birliği ile karar alma esasına dayanan 28 üyeli yapısı ile hızlı karar alma ve uygulama yeteneğini de büyük ölçüde kaybetmiş görünmektedir. Yeni üyelerin bir kısmında ekonomik sorunlar dönüşüm sürecini olumsuz yönde etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir.

NATO üyelerinin savunma bütçelerinde yaşanan azalmanın ittifakın savunma yeteneklerini zayıflatacağı yönünde ki endişe de giderek artmaktadır. Özellikle, en ileri enformasyon ve iletişim teknolojilerini üreterek veya sahip olarak, ağ merkezli savaş yeteneklerini geliştirmeye odaklanan "Askeri İşlerde Devrim (RMA)"ın pahalı bir süreç olması, üyelerin bu konudaki projelerde ayırdıkları kaynağın giderek azalması, Çin, Rusya gibi ülkelerin savunma harcamalarını arttırarak yeni silah, araç ve mühimmat teknolojilerine sahip olma çabaları, ABD dışında bu harcamalara cevap verecek yetkinlikte veya cevap vermeye istekli bir üyenin ittifak içinde bulunmaması NATO'nun teknolojik üstünlüğünün azalabileceğini göstermektedir.

Ne zaman yapılacağı belli olmayan ve belki de gerçekleşmeyecek bir savaş için yaklaşık her devlet bütçesinin 16'da 1'ni harcamaktadır. Bu belirsizlik ve fırsat maliyeti, ittifak üyelerini ekonominin temel ilkelerinden olan tercih konusunda farklı kaynak kullanım alanlarına yönelmelerine yol açabilmektedir.

Tek başına Atlantik İttifakının yaptığı toplam harcamanın yaklaşık yüzde 60'ını üstlenen ABD Başkanı Donald Trump'ın, 2018 yılı boyunca defalarca NATO'dan çıkmak istediğini gündeme getirdiği bilinmektedir. 2108 yılı içinde birçok anlaşmadan ve örgütten çekilen ABD'nin bu düşüncesini ne ölçüde gerçekleştirebileceği ayrıca analiz edilmesi gereken bir konu olmakla birlikte, NATO'nun kuruluşundan beri ilk kez ABD tarafından gündeme getirilmesi ittifakın geleceğinin sorgulanması açısından önemli bir paradigma değişikliğinin başlangıcını oluşturmaktadır. Trump'un üst düzey ulusal güvenlik yetkililerinin, Washington'un Avrupa'da etkisini ciddi şekilde azaltacak ve Rusya'yı cesaretlendirecek çekilmeden bahsetmeden Amerikan stratejisini mevcut istikametinde tutmak için uğraştıkları belirtmesi konuyu yumuşatmakla birlikte, bu tür çalışmaların yapılıyor olması dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

Uluslararası anlaşmalara bağlı kalma zorunluluğunun giderek kalktığı, uluslararası anlaşmaların bu yeni anlayışa göre şekillendiği, ülkelerin içişlerine karışılmanın meşru hale geldiği, Birleşmiş Milletlerin, NATO'nun yeni misyonlarını onaylamak zorunda kalan bir merci konumuna geldiği bir süreç yaşanmaktadır.

İnsani misyonlar", "bölge dışı alanlar", "istikrarsız bölgelere uluslararası müdahale" gibi yeni misyonlarla işlevini sürdürmeye çalışan NATO'nun "Devletler içinde insan gruplarının yok edilmesi ya da sürülmesi uluslararası müdahaleyi haklı kılabilir." yaklaşımını ABD'nin etkisi ile ana konsept haline getirme yönünde ki çalışmaları, kuruluş antlaşmasının 5 nci maddesi'nin **(Taraflar Kuzey Amerika da veya Avrupa da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilecek silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasasının 51. maddesinde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerleri ile birlikte silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan Taraf ya da Taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır. Böylesi herhangi bir saldırı ve bunun sonucu olarak alınan bütün önlemler derhal Güvenlik Konseyine bildirilecektir. Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ve korumak**

için gerekli önlemleri aldığı zaman bu önlemlere son verilecektir.)
geçerliliğinin giderek azalmasına yol açtığı söylenebilir.

Fransa ve Almanya arasında,22 Ocak 2019 tarihinde imzalanan Aachen Antlaşması'nın en önemli kısımlarından birini ortak savunmanın oluşturması, iki ülkenin savunma ve kalkınma politikalarında ortak bir kültür ve işbirliği geliştirmeyi taahhüt ederek bir saldırı durumunda ve ihtiyaç durumunda birbirlerine askeri araç gereç ve farklı kapasitelerini kullandırma sözü vermelerini, NATO'nun 5 nci maddesinin işlevselliğini giderek yitirmesinin yol açtığı endişelerin bir sonucu olarak görmek mümkündür. Aynı zamanda bu girişimin, Avrupa Birliği'nin kısaca PESCO adı verilen kendi ordusunu kurma çalışmalarının temellerini oluşturduğu dikkatlerden kaçırılmamalıdır.

NATO-Türkiye İlişkileri

Yapısal sorunlarına, NATO-Türkiye ilişkilerinde önemli sınamalara rağmen, NATO,Türkiye açısından savunma alanında ki işlevinin yanı sıra, Türkiye'nin batı dünyası ile arasında bağlantıyı sağlayan önemli bir örgüt olma konumunu sürdürmekte olduğu düşünülmektedir.

Soğuk savaş süresince SSCB'ne karşı önemli bir denge faktörü olan Türkiye, NATO'nun yeni tehdit tanımlamasında, terörizmi en st sıralara koymasına rağmen, Türkiye'yi hedef alan terör örgütleri konusunda, NATO lkelerinin, Türkiye ile dayanışma içinde olmaktan çok uzak bir politika izlemeye devam ettikleri görülmektedir.

Aynı değerleri ve amaçları paylaştığımız NATO lkelerinin, PKK/PYD ve FET terör örgütleri konularında Türkiye yerine, bu örgütlere destek veren tavır içerisinde olmaları, Türkiye'de geniş kesimlerin NATO yeliğini sorgulaması sonucunu doğurmaktadır.

Türkiye'nin NATO içinde ki görüşmelerde ve karar süreçlerinde kendi ulusal çıkarlarını ön plana çıkararak daha fazla sorgulayıcı ve eleştirel bir tutum içinde girmiş olması,ittifakın varlığını sorgulamaktan ziyade ittifakın politikalarına şekil verme düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fransa ve Almanya'nın liderliğinde Avrupa Birliğinin kendi özgün güvenlik sistemini kurma girişimleri, caydırıcılık rolü nedeniyle NATO yeliğinin devam etmesinin Türkiye açısından daha fazla önem taşımaya başladığı değerlendirilmektedir.

Batı'nın Türkiye'ye yönelik "çifte standart ve "ayrımcılık" uygulamalarının günümüzde S-400 Hava Savunma Sistemi ve F-35 savaş uçakların özelinde simgeleşerek devam ettiğini görülmektedir.

NATO'nun birinci öncelikli tehdit olarak kabul ettiği Rusya ile son yıllarda giderek artan işbirliği ve yakınlaşma, özellikle ABD'nin etkisi ile Türkiye üzerinde bir baskıya dönmüş durumdadır. Bu baskı her türlü yaptırımlarla desteklenmeye çalışılmaktadır. Türkiye açısından NATO üyeliği her zaman için eleştirmeli, ancak, bu kadar belirsizliğin hakim olduğu bir Dünya'da güvenlik boyutunda elde edilmiş kazanımlar olabildiği kadar sürdürülmelidir. Bu durum, Türkiye'nin başta Avrasya bölgesi olmak üzere diğer bölgelerle işbirliği kurmasına ve geliştirmesine engel olmamalıdır.

Rusya ile ilişkilerimizde ki gelişmede ve kurulan dengede, Türkiye'nin NATO üyesi olmasının önemli bir rol oynadığı dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

Gram ve çeyrek altın rekor tazeledi, peki fiyatlar neden yükseliyor?

<https://tr.euronews.com/2020/07/09/gram-ve-ceyrek-altin-rekor-tazeledi-pek-fiyatlar-neden-yukseliyor>

Altının ons fiyatı uluslararası piyasalarda çarşamba günü 9 yılın ardından tekrar bin 800 doların üzerine çıktı.

Yurt içi piyasada da gram altın 401 lirayı aşarak tüm zamanların en yüksek seviyesini gördü. Kapanışta biraz gerileyen altının gramı perşembe günü tekrar 400 liranın üzerine çıktı. Çeyrek altın da 650 lira civarında seyrederken Cumhuriyet altını 2659 liradan işlem görüyor.

Peki küresel piyasalarda yıl başından beri yüzde 19'un üzerinde değer kazanan altının yükselişinin arkasındaki nedenler neler?

Şu ana kadar 2020 yılının en fazla kazandıran yatırım aracı olan altın koronavirüs salgının sebep olduğunu ekonomik belirsizlikler nedeniyle bir kere daha yatırımcıların yöneldiği güvenli liman oldu. Yılın ilk altı ayında altına dayalı fonlardaki yatırımlar 40 milyar dolar artarak rekor kırdı. Dünya Altın Konseyi verilerine göre altına dayalı fonlardaki yatırımlar toplamda 3 bin 621 tonu yani 200 milyar doları geçti.

Uzmanlar özellikle yatırım amaçlı altına olan talepteki bu patlama koronavirüs nedeniyle Hindistan, Tayland ve Türkiye gibi ülkelerde

ertelenen düğünler ile mücevher altına olan talebin düşmesini dengelediğini belirtiyor.

Koronavirüs'ün dünyaya yayılmaya başladığı mart ayındaki panik satışlardan altın da kısa süreli olsa da olumsuz etkilendi. Fakat merkez bankalarının devreye girerek piyasalara bol miktarda nakit enjekte etmesi altın gibi güvenli liman olarak kabul edilen gelişmiş ülkelerin hazine bonolarındaki getirileri düşürdü. Örneğin bazı Amerikan hazine bonoları negatif faize düştü. Bu da altına olan ilginin daha artmasına yol açtı.

Koronavirüs sonrası dönemde yeni yatırım stratejilerini belirlemek isteyen yatırımcılar riskli yatırımlara yönelirken ikinci dalga sinyallerinin gelmesi üzerine olası kayıplara karşı önlem almak için yani 'hedge' etmek için portföylerine altını da ekleyerek dengeleme yoluna girdi. Bu da altın talebini yükselterek fiyatların yönünü yukarı çeviren bir etken oldu.

Altının fiyatı tüm dünyada dolar bazlı olarak belirleniyor ve temelde küresel trendlerden etkileniyor. Fakat yukarı yönde hareketlenmelerin Türkiye'de daha fazla hissedilmesinin arkasındaki neden kur etkisi oluyor. Dolar bazında zaten yükselen altının fiyatı yurt içi piyasada bir de Türk Lirası'nın değer kaybı ile birlikte hesaplandığında artış hızı da yükselmiş oluyor.

OECD'den korkutan işsizlik açıklaması

<https://www.dw.com/tr/oecdden-korkutan-i%C5%9Fsizlik-a%C3%A7%C4%B1klamas%C4%B1/a-54078922>

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ekonomideki olumlu gelişmelere rağmen küresel koronavirüs salgını nedeniyle üye ülkelerde işsizliğin güçlü bir şekilde artabileceği uyarısında bulundu.

Paris merkezli örgütten yapılan açıklamada üye ülkelerdeki işsizlik oranının yılın dördüncü çeyreğinde yüzde 9,4'e kadar çıkabileceği belirtildi. Salgında ikinci bir dalga yaşanması halinde ise üye ülkelerde işsizlik oranının yüzde 12,6'ya kadar çıkabileceği öngörüsünde bulunuldu. OECD ülkeleri arasında 2019 yılında işsizlik oranı ortalama yüzde 5,3 olarak kaydedilmişti.

Yapılan açıklamada, söz konusu tahminlerin gerçekleşmesi halinde 1930'lu yıllarda etkili olan "ekonomik buhrandan" bu yana kaydedilen en yüksek işsizlik oranına ulaşılabileceği ifade edildi.

Dünya tarihinin en büyük ekonomik yıkımı olarak kabul edilen ekonomik buhran 1929'da patlak vermiş, etkisi ancak 1930'ların sonuna doğru giderilebilmişti. Bu süreçte dünyada 50 milyon insan işsiz kalmış, yeryüzündeki toplam üretim yüzde 42 oranında ve dünya ticareti de yüzde 65 oranında azalmıştı.

Türkiye, Almanya, ABD, Belçika, Danimarka, Fransa, Yunanistan ve İngiltere'nin yanı sıra toplam 36 ülkenin üye olduğu OECD bölgesinde geçen Mayıs ayında işsizlik oranı yüzde 8,4 olarak açıklanmıştı. Buna göre üye ülkelerdeki işsiz sayısı 54 milyon 500 bin olarak kaydedilmişti. Libya'nın Birleşmiş Milletler (BM) Daimi Temsilcisi Tahir es-Sunni, Sudan'ın Libya'ya paralı asker olarak sızmaya çalışan 120'den fazla vatandaşını yakaladığını belirterek Rusya'nın vatandaşı olan paralı askerlerini ülkeden çekmesi çağrısında bulundu.

Libya'dan Rusya'ya Büyük Rest

<https://21yyte.org/tr/fikir-tanki/libya-dan-rusya-ya-buyuk-rest>

Rusya'nın BM Daimi Temsilcisi Vasiliy Nebenzya, BM'nin Libya Özel Temsilci Stephanie Turco Williams'ın, Rusya'nın Libya'daki çatışmaya askeri müdahalede bulunduğu yönünde yalan bilgi yaymasının kabul edilemez olduğunu belirtmişti.

BM Güvenlik Konseyinde Berlin Konferansı'nın katılımcılarıyla gerçekleştirilen Libya oturumunda konuşan es-Sunni, uluslararası toplumu geçen sene ülkenin doğusunda Halife Hafter'e bağlı güçlerin Trablus'u ele geçirmek için başlattığı askeri saldırılara sessiz kalmakla eleştirdi. Libya'da Hafter için savaşan Rus Wagner grubundan Sudan, Çad ve Suriye'den gelen paralı askerler bulunduğu dikkati çeken Sunni, bu savaşçıların petrol sahalarını ele geçirmeye çalıştığını ifade etti. Birkaç gün önce Libya'ya paralı asker olarak sızmaya çalışan 120'den fazla kişiyi yakalayan Sudan hükümetine teşekkür eden Sunni, Libya'da askerleri olmadığını iddia eden Rusya'ya da şu çağrıda bulundu: "Libya'da

askerleriniz olmayabilir ama Wagner grubu Rus vatandaşları da dahil farklı uluslardan paralı askerler kullanıyor, sizden harekete geçmenizi ve vatandaşlarınızı geri çekmenizi istiyoruz. "Hafter liderliğindeki güçler, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen meşru Trablus hükümetini devirmeye çalışıyor. Rusya, Libya krizine doğrudan ya da dolaylı müdahil olduğu iddialarını reddediyor. Ancak Rus Novaya gazetesini editörü Pavel Felgenhauer, euronews'e verdiği demeçte "Paralı askerler, Rus güvenlik birimleri ile Rus ordusunun bilgisi dahilinde hareket ediyor. Kremlin'den işaret almadan hareket de etmiyorlar." ifadesini kullanmıştı. Rusya merkezli özel güvenlik şirketlerinden Wagner Grubu'nun adı, Ukrayna'nın doğusundaki Donbas bölgesinde Kiev karşıtı isyan sırasında yaşanan çatışmalarda duyulmaya başlamıştı. Profesyonel savaşçıların, Ukrayna'nın doğusunda Moskova yanlısı isyancılarla birlikte çatışmalara müdahil olduğu belirtilmişti. Al Jazeera, "yabancı askerler arasında Sudan ve Çad'dan gelenlerin yanı sıra 3 binden fazla Rus Wagner Grubu üyesinin de olduğunu" aktarıyor. ABD'li düşünce kuruluşu CSIS (Center for Strategic and International Studies), Hafter'i destekleyen Rusya'nın Kuzey Afrika ülkesinde genişleyen askeri izlerini değerlendirdi. ABD ordusunun Afrika Kuvvetleri Komutanlığı (AFRICOM), Rusya'nın Libya'daki El Cufra ve El Kadim üslerine gönderdiği savaş uçaklarının fotoğraflarını yayınladı. Söz konusu olan üslere konuşlanan 14 jet uçağının arasında Rus menşeli Su-24 saldırı, MiG-29 avcı ve Su-35 önleme savaş uçağı da var olduğunu görüntüsünü de paylaşmıştır.

"Fethin Sembolü" Ayasofya'da ibadetin yolu açıldı

Ayasofya'nın Diyanet İşleri Başkanlığına devredilerek ibadete açılmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlandı

360

I. Konstantin'in oğlu II. Konstantin tarafından inşa edilen yapı, Hagia Sophia (Kutsal Bilgelik) olarak isimlendirildi

404

1. Ayasofya, Doğu Roma İmparatoru Arkadios'un eşi Evdokia'nın Ayasofya önüne gümüş kaplamalı bir heykelinin dikilmesi üzerine çıkan ayaklanmada yıkıldı

415

Ayasofya, İmparator II. Theodosios tarafından yeniden inşa ettirildi

532

2. Ayasofya, I. Justinianus döneminde çıkan "Nika İsyanı" sırasında yakılıp yıkıldı

532-537

Ayasofya'nın günümüzdeki yapısı, İmparator Justinianos tarafından dönemin ünlü bilim insanları fizikçi Miletli İsidoros ve Trallesli matematikçi Anthemius'a yaptırıldı

1204

4. Haçlı Seferi sırasında Ayasofya, Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı bir katedrale dönüştürüldü. 16 Mayıs'ta Latin İmparatoru I. Baudouin imparatorluk tacını Ayasofya'da giydi

1261

Ayasofya, tekrar Bizanslıların kontrolüne geçti

1453-1481

II. Mehmet'in 29 Mayıs 1453'te İstanbul'u fethetmesiyle cami olarak yeniden düzenlendi

Fatih Sultan Mehmet, fetihten sonraki ilk Cuma namazını 1 Haziran'da Ayasofya'da kıldı

Fatih Sultan Mehmet, Ayasofya Camisi Vakfı'nı kurdu. Ayasofya'nın ilk minaresi Fatih döneminde yapıldı

Fatih Sultan Mehmet, Ayasofya'ya bir minber ve mihrap yaptırdı. Medrese ve kütüphane ekletti

1481-1512

II. Beyazıt döneminde camiye beyaz mermerden bir mihrap ve kuzeydoğu köşesine bir minare ekletildi

1520-1566

Kanuni Sultan Süleyman fethettiği Macaristan'dan getirdiği iki kandili Ayasofya'ya hediye etti

1566-1574

Ayasofya, II. Selim döneminde Mimar Sinan tarafından eklenen dış istinat yapılarıyla takviye edilerek sağlamlaştırıldı

1574-1595

III. Murat döneminde Helenistik dönemden kalma (MÖ IV. yüzyıl) Bektâşi taşından yapılmış iki küp, Ayasofya'nın ana salonuna yerleştirildi

1603-1617

I. Ahmet devrinde geniş çaplı tamir ve bakım çalışması yaptırıldı, mihraba besmele yazdırıldı

1623-1640

IV. Murat devrinde Ayasofya'nın içi hat levhalarla süslendi

1703-1730

III. Ahmet döneminde Ayasofya'nın hünkar mahfili yenilendi, cami ortasına büyük bir top kandil asıldı

1739

I. Mahmut, bir kütüphane ile binanın yanına bir medrese, bir imarethane ve bir şadırvan ekletti

1789-1807

III. Selim döneminde Ayasofya'da bulunan halıların tamamı değiştirildi

1808-1839

II. Mahmut döneminde Ayasofya'da büyük çaplı tamir ve bakım çalışması yapıldı

1847- 1849

Ayasofya'nın Osmanlı dönemindeki en ünlü restorasyonlarından biri sultan Abdülmecit'in emriyle gerçekleştirildi

1930-1935

Ayasofya, restorasyon çalışmaları nedeniyle halka kapatıldı

1934

Ayasofya, 24 Kasım 1934 tarih ve 7/1589 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye çevrildi

1985

Ayasofya, UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine girdi

10 Temmuz 2020

Danıştay 10. Dairesinin, 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal etmesiyle Ayasofya'nın cami olmasının önündeki yasal engel kalktı

Ayasofya, Cumhurbaşkanlığı kararıyla, cami olarak hizmete açılması için Diyanet İşleri Başkanlığı'na devredildi

Barolara ilişkin düzenleme yasalaştı

TBMM Genel Kurulunda, AK Parti ve MHP milletvekillerinin imzasını taşıyan Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi kabul edilerek yasalaştı

EGEMENLİK KAYITSIZ
ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

KANUN, BAŞLICA ŞU DÜZENLEMELERİ İÇERİYOR:

- 5 binden fazla avukat bulunan illerde asgari 2 bin avukatla baro kurulabilecek
- Yeni baro kurmak için gereken 2 bin şartına, baro levhasına kayıtlı olmasa da kamu avukatlarıyla KİT avukatları da dahil olacak
- Avukat, aynı ilde birden fazla baro varsa herhangi birine kayıt olabilecek
- Mesleğe yeni başlayan avukatların baro keseneği, 5 yıl süreyle yarı oranında alınacak
- Tüm barolarda baro başkanlığı, yönetim, disiplin ve denetleme kurulu üyelikleri ile TBB delege seçimleri, bu yıl ekim ayının ilk haftasında gerçekleştirilecek
- Aynı ilde yeni bir baronun kurulması halinde TBB, tüzel kişilik kazanma tarihini esas alarak ve 1'den başlayarak baroları o ilin adıyla numaralandıracak
- TBB Başkanlığı, yönetim, disiplin ve denetleme kurulu üyelikleri seçimleri ise Aralık 2020'de yapılacak
- Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım bürosu, baroların eşit olarak temsili esas alınarak oluşturulacak. Büroda görevlendirme, o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacak
- Avukatlar mahkemelere, Türkiye Barolar Birliğince şekli belirlenen cübbeyle çıkacak. Avukatlara, staj dönemi de dahil baro ve birliğin iş ve işlemleri ile mesleğin icrası kapsamında kılık ve kıyafetle ilgili herhangi bir zorunluluk getirilemeyecek

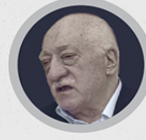
11.07.2020

AA
ANADOLU AJANSI
100.yıl
1920-2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19415>

Darbe girişimi davalarının ceza bilançosu

Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimine ilişkin açılan 289 davadan 275'i mahkeme heyetleri tarafından karara bağlandı, 14'ünde ise sanıkların yargılanmasına devam ediliyor

FETULLAH GÜLEN
Fetullahçı Terör Örgütü elebaşı

Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin ardından cumhuriyet başsavcılıkları tarafından

100 BİNİN ÜZERİNDE
SORUŞTURMA
YÜRÜTÜLDÜ

SORUŞTIRMALARIN
TAMAMLANMASI
SONRASINDA

DARBECİLERİN
HAKİM KARŞISINA
ÇIKARILMASI
AMACIYLA

289
DAVA AÇILDI

275
i
KARARA BAĞLANDI

TAMAMLANAN
DAVALARDA

4 130 SANIK
hapis cezasına çarptırıldı

1 315'i

ağırlaştırılmış müebbet

1 217'si
müebbet

1 598 SANIK

1 yıl 2 ay ile 20 yıl arasında değişen
hapis cezalarına çarptırıldı

14
Ü
DEVAM EDİYOR

DEVAM EDEN
DAVALAR

605'i
tutuklu

1 369
sanık yargılanıyor

DEVAM EDEN
BAZI DAVALAR

142 SANIKLI

Kara Kuvvetleri
Komutanlığı'ndaki
eylemlere ilişkin
dava

512 SANIKLI

Cumhurbaşkanlığı
Muhafız Alayı darbe
girişimi davası

475 SANIKLI

Akıncı Üssü
davası

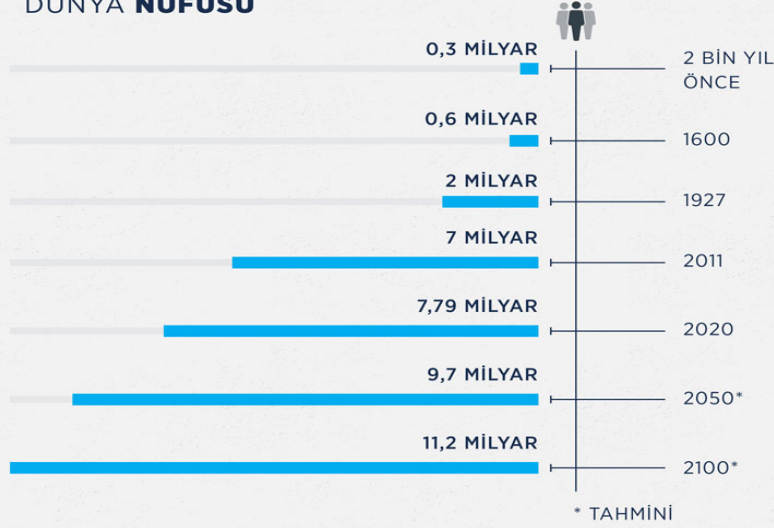
11.07.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19412>

Dünya nüfusu yüzyılın sonunda 11 milyarı geçebilir

DÜNYA NÜFUSU

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının (UNDP) 1989'da BM Genel Kuruluna sunduğu önerinin kabul edilmesiyle her yıl 11 Temmuz, dünyadaki nüfus kaynaklı problemlere dikkat çekmek amacıyla "Dünya Nüfus Günü" olarak kutlanıyor

DÜNYA NÜFUSUNUN BÖLGELERE GÖRE ORANSAL DAĞILIMI

Dünya nüfusu son dönemde yaklaşık 12 yılda bir 1 milyar artıyor

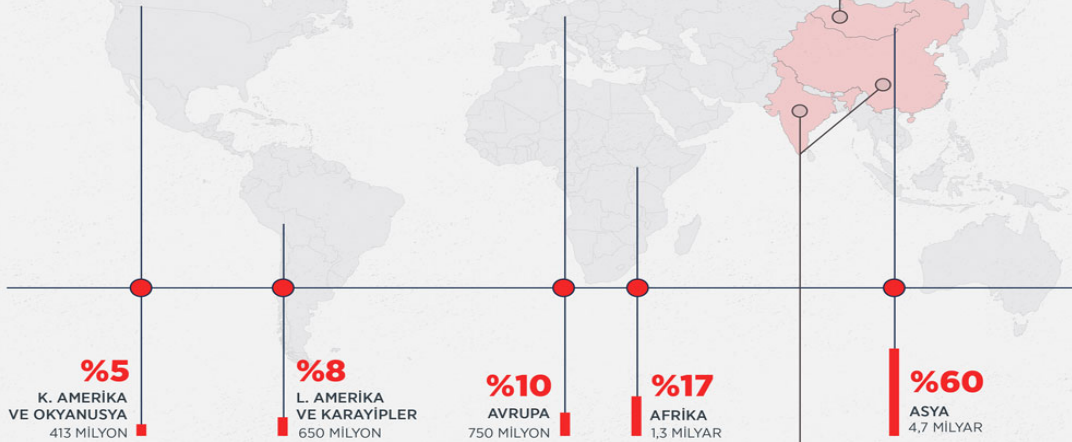
HINDİSTAN'IN, ÇİN'İN NÜFUSUNU GEÇEREK 2027'DE DÜNYANIN EN KALABALIK ÜLKESİ OLACAĞI TAHMİN EDİLİYOR

İNSAN YOĞUNLUĞUNUN EN DÜŞÜK OLDUĞU ÜLKE

MOĞOLİSTAN

YÜZ ÖLÇÜMÜ
1 milyon 564 bin 116 kilometrekare

NÜFUS
3 milyon

Dünya genelinde 2050'ye kadar görülecek küresel nüfus artışının yarısından fazlasının Afrika'da gerçekleşmesi, **Sahra Altı Afrika'da nüfusun 2050'ye kadar iki katına çıkması** bekleniyor

EN KALABALIK ÜLKELER

ÇİN
1,4 MİLYAR

HINDİSTAN
1,3 MİLYAR

10.07.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19394>

ÇEYREK ASIR GEÇSE DE Srebrenitsa Soykırımı'nın yarası hala kapanmadı

Soykırımında öldürülen 9 kurban daha 11 Temmuz'da Potočari Anıt Mezarlığı'nda toprağa verilecek. Bu yılki anma programı ve cenaze töreni Kovid-19 salgını nedeniyle sınırlı katılımıla yapılacak. Anma programına Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da video mesajla katılacak

SREBRENİTSA
SOYKIRIMI'NDA EN AZ
8 BİN 372
BOŞNAK SİVİL
KATLEDİLDİ

BUGÜNE KADAR
6 BİN 643
SOYKIRIM KURBANİ
DEFNEDİLDİ

1000
CİVARINDA KURBANIN
BEDENİNE HALA
ULAŞILAMADI

NASIL BAŞLADI ?

Ratko Mladic komutasındaki Sırp askerler, 11 Temmuz 1995'te Srebrenitsa'yı ele geçirdi

Mladic'in "Nihayet bu topraklarda Türklerden (bölgede Müslümanlar için kullanılan ifade) intikam alma zamanı gelmiştir." ifadesi, Srebrenitsa'da olacakların adeta habercisi gibiydi

Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde bölgede görev yapan **Hollandalı askerlere sığınanlar da** Sırlara teslim edildi

Srebrenitsa ve civarında **en az 8 bin 372 kişi** acımasızca katledildi, çok sayıda aile evlerinden sürüldü

"SOYKIRIM" KARARI VE SAVAŞ SUÇLULARI

Uluslararası Adalet Divanı, 2007'de Srebrenitsa ve civarında yaşananları "**soykırım**" olarak nitelendirdi

Sırp komutan **Ratko Mladic** ile Bosnalı Sırların eski lideri olan **Radovan Karadzic**, müebbet hapse mahkum edildi

- Vujadin Popovic **müebbet**,
- Ljubisa Beara **müebbet**,
- Radislav Krstic **35 yıl**,
- Drago Nikolic **35 yıl**,
- Milorad Trbic **30 yıl**,
- Radivoje Miletic **19 yıl**,
- Ljubomir Borovcanin **17 yıl**,
- Vidoje Blagojevic **15 yıl**,
- Vinko Pandurevic **13 yıl** ceza aldı

ORMAN YOLU ÖLÜM YOLUNA DÖNÜŞTÜ

Hollandalılara sığınmak istemeyen Boşnakların bir bölümü orman yolundan Boşnak ordusunun kontrolündeki bölgeye ulaşmak istedi

Halk arasında "**ölüm yolu**" olarak da anılan orman yolundan giden binlerce Boşnak sivil, Sırların kurduğu pusularda hayatını kaybetti

HOLLANDALI KOMUTAN ASLA YARGILANMADI

Hollanda devleti, soykırımdan "**kısmen**" suçlu bulundu

Hollandalı BM askerlerinin komutan Thom Karremans, yaşananlardan dolayı hiçbir zaman yargılanmadı

10.07.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19392>

BDDK'dan normalleşme döneminde kolaylık kararları

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Kovid-19 salgını sonrası normalleşme döneminde finansal kurumlara bireysel ve ticari müşterilere kolaylık sağlayacakları hususları bildirdi

BDDK, banka ve banka dışı mali kuruluşlara normalleşme döneminde bireysel ve ticari müşterilere kolaylık sağlamaları konusunda talimat hazırladı

KREDİ KARTI AİDATLARINA KOLAYLIK

- ✓ Kredi kartı aidat tahsilatına itiraz eden müşterilerin talebi doğrultusunda tahsilat geçici bir süreyle ertelenmeli
- ✓ Makul ve somut gerekçeler olmaksızın kredi kartı limitleri kısıtlanmamalı
- ✓ Mevzuatta belirtilen kurallardan daha ihtiyati ve sıkı uygulamalara gidilmemeli

KREDİ SİGORTALARINDA ETKİN SORGULAMA VE TAZMİN

- ✓ Kurum, krediye bağlı sigorta poliçelerinde temerrüt hali gerçekleşince tazmin koşulları oluşup oluşmadığının kendiliğinden sorgulanması
- ✓ Varsa kredi geri ödemesinin sigorta poliçesinden kolayca karşılanmasını sağlayacak bir sistemin işletilmesi gerekliliğine işaret etti

BANKACILIKTA 60 YAŞ ÜSTÜ VE EMEKLİLERE KOLAYLIK

- ✓ Emekli aylığı alan ve/veya 60 yaşın üzerindeki müşteriler, ATM'den tek seferde aylıklarını çekebilmeli, şubelerden ve çağrı merkezlerinden hızlı ve yeterli hizmet almaları sağlanmalı
- ✓ Emekli aylıklarını alan müşterilerin aylıklarını almak istedikleri bankalarının değiştirilmesinde fiili engeller kaldırılmalı

"MÜŞTERİLERİN ÖTELEME TALEPLERİ KARŞILANMALI"

- ✓ Bireysel ve ticari müşterilerin vade tarihi 2020 yıl sonuna kadar olan ödemelerine ilişkin öteleme talepleri karşılanmalı
- ✓ Ötelenen nakit akışları için güncel piyasa koşullarına uygun fiyatlandırma yapılmalı
- ✓ Mevcut kredi limitlerine haklı ve somut gerekçeler olmaksızın bloke konulmamalı ve limitlerin kullanıma hazır halde tutulmasına özen gösterilmeli

08.07.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19353>

ABD'nin çekilme kararı, Dünya Sağlık Örgütünü nasıl etkileyecek?

ABD Başkanı Donald Trump'ın, DSÖ'den çekilme kararının, örgütün küresel sağlık program ve faaliyetlerini olumsuz etkileyebileceği belirtiliyor

1948'de
Birleşmiş Milletler (BM)
nezdinde kuruldu

MERKEZİ:
CENEVRE, İSVİÇRE

194 ÜYELİ

7,7 MİLYARLIK
DÜNYA NÜFUSUNUN
SAĞLIK ALANINDA
GÜVENE BİLECEĞİ
TEK ULUSLARARASI
SAĞLIK PLATFORMU
KONUMUNDA

ÇEKİLME KARARI, DSÖ PROGRAMLARINI OLUMSUZ ETKİLER Mİ?

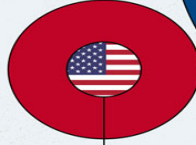
ABD'nin 70 yıldan fazla süredir gündemini ve politikalarını belirlediği DSÖ'den çekilme kararının, örgütün küresel sağlık hizmetleri ve hastalıklara karşı verdiği mücadeleyi destekleyen birçok programını riske sokabileceği belirtiliyor

DSÖ'NÜN KISA VADEDE FİNANSAL ZORLUK ÇEKMEŞİ BEKLENMİYOR

AB ve bazı ülkelerin verdiği destek nedeniyle DSÖ'nün kısa vadede finansal zorluk çekmesi beklenmiyor

Almanya, DSÖ'ye bu yıl 500 milyon avrodan fazla nakit maske ve tıbbi malzeme katkısı sağlayacaklarını açıkladı

Fransa örgüte 140 milyon avro destek vereceklerini bildirdi

893 MİLYON DOLAR

2019'da 893 milyon dolar katkı yapan ABD, "en fazla ödeme yapan ülke"

Bill Gates ve eşine ait olan "Bill & Melinda Gates Vakfı" 531 milyon dolarlık gönüllü ödemeye ikinci, İngiltere 355 milyon dolarla üçüncü sırada

DSÖ'DEN ÇEKİLME, TRUMP'IN DÜŞÜNDÜĞÜ KADAR KOLAY OLMAYACAK

DSÖ mevzuatına göre, üye bir ülkenin örgütten ayrılması için 1 yıl önceden bildirimde bulunması gerekiyor.

BM, ABD'nin DSÖ'ye olan borçlarını ayırmadan önce ödemesi ve finansal yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiğini bildirdi

DSÖ'NÜN İMAJİ OLUMSUZ ETKİLENEBİLİR

Sembolik açıdan "tarihi" olan çekilme kararı, Covid-19 salgını sürecinde zaten hedef tahtası haline gelen DSÖ'nün imajını daha da zedeleyebilir

4,5 MİLYAR DOLAR

Yıllık 4,5 milyar dolarlık bütçeye sahip

DSÖ, nüfus ve ekonomik büyüklüklerine göre üye ülkelere yıllık ücret alıyor

ÇEKİLME KARARININ ABD'DEKİ YANSIMALARI

- Trump'ın çekilme kararı, "ABD'yi yalnızlaştıracağı" gerekçesiyle Amerikan kamuoyundan da yoğun tepki alıyor
- Tepkilerde, Trump'ın uluslararası konularda tek taraflı ve keyfi hareket etme yetkisinin bulunmadığı ve aldığı kararların Kongre tarafından da onaylanması gerektiğine vurgu yapılıyor

Kitap Tavsiyesi

Küresel Salgının Anatomisi -İnsan ve Toplumun Geleceği

Türkiye Bilimler Akademisi Yayını

Editörler

Prof. Dr. Muzaffer Şeker, Prof. Dr. Ali Özer, Dr. Cem Korkut

İçindekiler

-Primum non nocere! -*Muzaffer Şeker*

-Tarihte Küresel Salgın Hastalıklar ve Toplum Hayatına Etkileri -*Orhan Kılıç*

-Virüsler, Viral Pandemileri Etkileyen Faktörler ve Sonuçları -*Fikrettin Şahin, Sevdâ Demir*

-Yeni Normal Dönemde Salgın ile Mücadele Politikaları ve Hazırlık Çalışmaları -*Recep Öztürk*

-Küresel Salgın Sonrasında Sağlık Hizmetlerinin ve Ekonomisinin Geleceği -*Kemalettin Aydın*

-Sağlık Hizmetleri ve Postpandemik Dönemde Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü -*Ali Özer, Fevziye Çetinkaya*

-Dünya Sağlık Örgütü'nün Pandemilerdeki Etkinliği ve Post-Pandemik Dönemdeki Geleceği -*Turan Buzgan, Öner Güner*

- Küresel Salgın Sonrasında Sağlık Eğitiminin Dönüşümü -*Zeliha Koçak Tufan*
- COVID-19 Salgını ve Eğitim -*Mahmut Özer, H. Eren Suna*
- Küresel Salgın Sonrasında Yükseköğretimde Fırsatlar ve Riskler: Üniversitelerin Geleceği -*Çağrı Erhan, Şenay Gümüş*
- Yeni Normal Dönemde Ar-Ge ve Yenilik Yaklaşımları ve Birlikte Geliştirme Çözümleri-*Hasan Mandal*
- Küresel Salgın Öncesi ve Sürecindeki Koronavirüs Araştırmaları Literatürünün Bibliyometrik Analizi ve Salgın Sonrasındaki Dönem için Değerlendirmeler (1969-2020) *Haydar Yalçın, Muzaffer Şeker*
- COVID-19 Sonrasında Yönetmel Kapasite: Demokrasi Bağlamında Devletlerin Geleceği-*Haluk Alkan*
- Korona Sonrası Dünya: Ekonomik, Sosyal ve Akademik Hayatta Ne Değişecek, Ne Değişmeyecek?-*Mustafa Acar*
- COVID-19 Sonrası Uluslararası İlişkiler Teorisi ve Dünya Düzeni -*Gölnur Aybet*
- Uluslararası Politikanın Pandemi Dönemeci -*Burak Akçapar*
- Pandemi Sonrası Dönemde Küresel Güvenlik ve İşbirliği: 19. Yüzyıl Avrupa Ahenginden 21. Yüzyılın Küresel Ahengine -*Deniz Ülke Arıboğan*
- Yeni Normal Dönemde Küresel Yönetişim: Uluslararası Kurumların Geleceği -*Biröl Akgün, Metin Çelik*
- COVID-19 Sonrası Dünya’da Küresel Yönetişim ve Kriz Yönetimi -*Talha Köse*
- COVID-19 Sonrası Dönem ve Türkiye’de Yeni Kurumsal Siyaset -*Abdurrahman Babacan*
- Küresel Salgın Sonrası Küresel Eko-Politik Dönüşüm -*H. Tarık Oğuzlu*
- Yeni Normalde Sektörlerin Geleceği ve Firmaların Dönüşümü -*Halit Keskin*
- COVID-19 Krizinin İstihdam ve Çalışma Yöntemlerine Etkisi -*Ahmet Cevat Acar*
- Yeni Normal Dönemde Tüketim ve Harcama Pratikleri -*Bayram Zafer Erdoğan*
- COVID-19 Salgınının Dünya Ekonomisini Etkilemesinde Belirsizlik ve Güven Kavramsallaştırması-*Ahmet Faruk Aysan*
- Yeni Normal Dönemde Yeni Bir İktisat ve Finans Anlayışı -*Mehmet Bulut*
- Küresel Salgın Sonrasında Ekonomi ve Finansta Türkiye: Alternatifler ve Fırsatlar -*Cem Korkut*

- Büyük Tecrit Sonrası Turizm Sektörünün Geleceği -*Günay Özcan, Muhsin Kar*
- Küresel Salgın Sonrası Sağlık Turizminin Geleceği ve Türkiye'nin Önündeki Fırsatlar-*Mustafa Solak, Muzaffer Şeker*
- COVID-19 Salgınının Tedarik Zincirlerine ve Lojistik Faaliyetlere Etkileri -*Gül Senir, Arzum Büyükkelik*
- Hatırlama ve Nisyan Arasında Salgının Sosyolojik Bakiyesi ve Küreselleşme -*Yasin Aktay*
- Bildiğimiz Refah Devletini Yeniden Düşünmek: COVID-19 Pandemisi ve Sonrasında Sosyal Politikalar- *Mehmet Fatih Aysan*
- Küresel Salgın Sonrası İnsan İlişkileri: Yeni Dünyada Yeni Doğrular -*Nevzat Tarhan*
- Psikolojimize Protez Bir İlave ve Yeni Normal -*Erol Göka*
- COVID-19 Sonrası Teknoloji ve İnsanın Durumu -*Mehmet Emin Babacan*
- Küresel Salgına Karşı Davranışların Ahlak Felsefesi Açısından Bir Değerlendirmesi -*Bilal Kuşpınar*
- COVID-19 Süreci-Sonrası: Teolojik ve Teo-Politik Gelişmeler -*Özcan Hıdır*
- Ahlâk: İnsan-olma ve İnsan-kalma Bilinci :*Hüseyin Sarıoğlu*
- Küresel Salgının Sosyolojisi ve Yeni Normal Dönemde Paradigma Dönüşümü -*Vehbi Bayhan*
- Küresel Salgının İnanç Değerleri Bakımından Yorumu ve Dini Hayata Etkileri -*Saffet Köse*
- Çevre ve Ekosistem Hizmetlerinde COVID-19 Küresel Salgını Sonrası Yeni Normal -*İzzet Öztürk, İsmail Koyuncu*
- Küresel Salgın Sonrası Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmeler ve Yapay Zekâ -*Erdal Arıkan*
- Küresel Salgın Sonrasında Ulusal Bilişim Güvenliği -*Tolga Mataracioğlu, Kerim Can Kalıpcıoğlu, Süleyman Muhammed Arıkan, Gökhan Işık, Yasemin Demiral, Derya Cincioğlu, Hacı Ali Mantar*
- Küresel Salgın Sonrası Gıda Kaynakları ve Gıda Güvenliği -*Kazım Şahin, Ali Adnan Hayaloğlu*
- COVID-19 Küresel Salgının Ulusal ve Uluslararası Sürdürülebilir Tarıma ve Tarım Politikalarına Etkileri-*Fahri Yavuz*

-COVID-19 Küresel Salgını: Akıllı Enerji zmleri ve Hidrojen ağına Geçiş -*İbrahim Dinçer*

-Küresel Salgın Sonrası Uluslararası İlişkiler Bağlamında Uzay çalışmalarının önemi ve Toplumsal Etkileri-*Lokman Kuzu*

-Küresel Salgınlar: Kutup Bölgelerinden ğreneceklerimiz ve Geleceğimiz -*Burcu zsoy*

-COVID-19 Süreci ve Sonrası: Medya-Eğlence ve Spor Sektörü -*Yasin Bulduklu*